

La memòria de l'arbre

Tina Vallès

La memòria
de l'arbre

EDITORIAL ANAGRAMA
BARCELONA

Il·lustració: © Adrian Hillman / Arcangel Images

Primera edició: febrer 2017

Segona edició: abril 2017

Disseny de la col·lecció: Ggómez i Estudio A

© Tina Vallès, 2017

© EDITORIAL ANAGRAMA, SA, 2017

Pedró de la Creu, 58

08034 Barcelona

ISBN: 978-84-339-1542-9

Dipòsit legal: B. 1148-2017

Printed in Spain

Reinbook serveis gràfics, sl, passeig Sanllehy, 23
08213 Polinyà

El dia 16 de gener de 2017, un jurat compost per Mita Casacuberta, Guillem Gisbert, Imma Monsó, Sergi Pàmies, Isabel Obiols i l'editor Jordi Herralde va atorgar el 2n Premi Llibres Anagrama de Novel·la a *La memòria de l'arbre*, de Tina Vallès.

Al Montblanc i el Vilaverd que recordo

Al desmai de Narcís Monturiol, 21

Deixem doncs que els patriotes
exaltats preparin guerres, tractats, la
nostra tomba i la seva estàtua, i parlem
de l'important: el meu avi.

GONÇALO M. TAVARES

Un nen és un lloc ben bonic per
viure-hi.

ROBERTO PIUMINI

1. El canvi

LES CLONETES

«Són com dues gotes d'aigua», diu l'avi quan la mare i l'àvia discuteixen. «No discutim, nosaltres sempre parlem així», responen l'una o l'altra si els ho retreus. I el millor que pots fer és deixar-les soles.

Que són com dues gotes d'aigua ara ja sé que vol dir que són iguals, m'ho va explicar l'avi, i tot seguit se'n va anar al despatx dels pares i en va tornar amb un àlbum ple de pols per ensenyar-me unes fotos de quan l'àvia tenia l'edat de la mare:

–Són clons! –vaig dir.

Des d'aquell dia la mare i l'àvia són les clone-tes. Elles no ho saben, és que l'avi i jo tenim uns quants secrets.

En una de les fotos, sortia l'àvia asseguda al pedrís de davant de casa seva, amb el davantal posat, i la mare fent gargots al terra de ciment amb un guix. Al costat hi havia un arbre dibuixat, molt gros, gairebé de dimensions reals.

–El meu desmai –em va dir l'avi–, un dia te'n parlaré.

EL NEN

—Joan, vé a comprar el pa amb el nen.

«El nen» sóc jo. Ara sempre que envien l'avi a fer algun encàrrec jo hi vaig de paquet. De vegades no em ve de gust, perquè estic jugant o llegint, o fins i tot fent els deures. Però acompanyar l'avi passa per davant de tot des de fa unes setmanes.

—Que diu que hem de comprar pa, Jan.

Quan sortim al carrer, l'avi m'agafa fort de la mà i em fa llegir els noms de tots els carrers. Vol que m'apregui tots els camins que fem, que diu que ja sóc gran i aviat aniré tot sol pel món. I quan em diu això, em falta una mica l'aire, perquè fa uns ulls com de vidre que no li conec. Però li faig cas, a l'avi sempre n'hi faig, i llegeixo les plaques: Urgell, Borrell, Tamarit, Viladomat...

—No et refiïs de les botigues, que sempre canvien. L'únic que no canvia són els carrers. —I es mira les plaques de marbre blanc amb lletres fosques com si per arribar a casa haguéssim de desxifrar missatges secrets a cada xamfrà.

TON AVI

—Avisa ton avi, que aviat soparem.

Quan l'àvia diu «ton avi» se'ns activen totes les alarmes.

L'àvia Caterina gairebé sempre està de bon humor. Gairebé, he dit. Quan no ho està, qui rep és l'avi, que és el primer a qui deixa de parlar.

Els dies es divideixen entre els «rei, que sopem, avisa el nen» i els «avisa ton avi, que aviat soparem». N'hi ha més dels primers que dels segons. N'hi havia. Ara fa dies que el «ton avi» el sento cada vespre.

I les clonetes discuteixen poc, més aviat xiuxiuegen a la cuina. S'hi tanquen ben tancades, com quan la mare fa sardines a la brasa o quan el pare s'entesta que toca sopar col. Però no són les males olors les que no poden sortir d'allà.

Mentre la porta és tancada, l'avi no aparta la vista del pany, diria que ni parpelleja, que compta els segons i, com més en passen, més se li buida la mirada.

I sempre és l'àvia qui apareix primer quan

s'obre la porta, i busca amb pressa els ulls de
l'avi, que s'omplen de llum quan topen amb els
d'ella.

A L'HORA

L'avi Joan era rellotger. «Encara ho sóc!», rondina ell. El rellotger del poble. Li agrada dir que Vilaverd anava a l'hora gràcies a ell. I jo me'l crec. Me'l crec i em pregunto si ara que els avis viuen amb nosaltres, al poble són les cinc quan han de ser les cinc o minut a minut van perdent el temps de vista.

L'avi riu. Diu que ara ja no el necessiten. Però no és veritat. Cada dia truca algú del poble demanant per ell, i mentre dura la conversa, la mare i l'àvia deixen de fer el que feien i se l'escolten amb una atenció que em posa una mica nerviós.

I quan penja, ve l'interrogatori: qui era? Què volia? Què t'ha dit? I tu què li has dit? I l'avi respon cada vegada més desinflat, més petit en una butaca enorme, fins que torna a tenir els ulls de vidre i les clonetes es tanquen a la cuina a xiuxiuejar.

DUES LLETRES

Quan l'avi agafa el diari, ja no és l'avi. És un senyor gran que llegeix les notícies. Fa un posat que no el reconec. I m'agrada espigar-lo. El miro fixament fins que deixa de ser ell. I de sobte arriba a la pàgina dels mots encreuats, aixeca la vista del diari i em mira mentre busca el bolígraf a la tauleta. «Ja has fet els deures?», i ja torna a ser l'avi.

Els mots encreuats li duren ben poc. Els fa de pressa i sempre els acaba. Sempre els acabava. Ara fa uns dies que s'hi entreté una mica més i abans-d'ahir li van faltar dues lletres per enllestir-los. Va ser el pare qui ho va veure, quan va agafar el diari al vespre.

—Sogre, li falten dues lletres! —li va dir el pare aixecant la pàgina dels mots encreuats.

—Ja.

L'avi no va dir res més que això, dues lletres. El pare també va callar i em va mirar amb els ulls de vidre de l'avi. La mare i l'àvia eren a la cuina, i no sé per què això em va tranquil·litzar.

SILENCI

L'avi en silenci m'espanta.

L'avi sempre feia soroll, com els rellotges d'abans, que no paraven mai de fer tic-tac. Fins que s'espatllaven.

Ara de sobte es queda callat, i siestic sol amb ell, començo a parlar per tots dos.

Però si hi ha la mare o l'àvia, el silenci pesa tant que he de respirar més fort per no ofegar-me. Callen tots tres i a mi em falta l'aire. I quan em senten inspirar sorollosament forcen un somriure i tots intenten reprendre el que feien.

Però ja puc fer tot el soroll que vulgui, que el silenci es queda allà una bona estona, als peus de la butaca de l'avi, que diria que el veig com respira, ell sí, ben tranquil, com si de debò no enyorés el tic-tac.

BERENAR

Ara bereno millor. L'àvia em fa l'entrepà mitja hora abans que surti de l'escola, i l'avi me'l porta quan em ve a buscar. Abans me'l feia la mare al matí i el duia a la motxilla tot el dia, estovant-se.

El berenar és l'únic que ha millorat amb el canvi. El pa cruix, trio què hi vull a dins i me'l menjo acompanyat de l'avi, que sembla una mica més feliç a cada mossegada que li clavo.

–T'envejo la gana, Jan! –Em passa els dits pels cabells i em despentina, i jo m'espolso la seva mà del cap sense deixar de mastegar.

–En vols?

–No, no. Aquest és el problema, que no en vull.

Així que m'acabo l'entrepà un parell de carers abans d'arribar a casa sense entendre per a què vol l'avi la meva gana, ell que sempre diu que de petit en va passar tanta.

UNA COSA

Un dia els pares em van venir a veure a l'habitació mentre feia els deures i em van mirar amb cara d'estar a punt de dir-me una cosa important. Es van asseure al meu llit.

–Vine, seu aquí al mig, Jan, fill.

–T'hem d'explicar una cosa, ton pare i jo.

–Una cosa bona.

No semblava que fos bona, per les cares que feien.

–L'avi Joan i l'àvia Caterina vindran a viure amb nosaltres a partir del mes que ve.

Vaig esperar a veure si somreien, i no ho van fer. Per a mi era una bona notícia, digna d'un «visca!» i una abraçada com a mínim. L'avi i l'àvia a casa amb nosaltres, com a les vacances però al revés.

–Em puc posar content?

–Esclar que sí, fill.

–I vosaltres, per què no ho esteu?

–Ens hem d'acabar de fer a la idea del canvi
–va dir el pare mentre agafava fort la mà de la mare.

Quan se'n van anar, vaig acabar de fer els
deures d'anglès amb una lletra que no era ben bé
la meva, les as i les os se m'havien desinflat.